

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

669

Vragen van de leden **Kops** en **Edgar Mulder** (beiden PVV) aan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *de rampzalige gevolgen van de EU-klimaatplannen voor de landbouw* (ingezonden 29 september 2021).

Antwoord van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), mede namens de Staatssecretaris **Yeşilgöz-Zegerius** (Economische Zaken en Klimaat) (ontvangen 12 november 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 393.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Vernietigende analyse klimaatplan Timmermans: «Amper klimaatwinst»»¹ en de studie «Ökonomische und Ökologische Auswirkungen des Green Deals in der Agrarwirtschaft»?²

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe reageert u op de conclusie van de genoemde studie dat de EU-klimaatplannen voor de landbouw zullen leiden tot enorme prijsstijgingen, namelijk $-/+$ 58% voor rundvlees, $-/+$ 48% voor varkensvlees, $-/+$ 36% voor melk, $-/+$ 18% voor oliezaden, $-/+$ 15% voor groente en fruit en $-/+$ 12,5% voor graan?

Antwoord 2

Bij de conclusie en de doorrekeningen van prijsstijgingen van de door u genoemde studie kunnen enkele vraagtekens worden gezet. Zo gaat de genoemde studie alleen over de effecten van de van Boer tot Bordstrategie en slechts over een aantal van de daarin genoemde maatregelen. De (synergie) effecten van de meeste voorstellen uit de van Boer tot Bordstrategie worden namelijk niet meegerekend. Bovendien, zegt ook de studie, hangt veel af van de wijze waarop alle maatregelen worden geïmplementeerd.

¹ De Telegraaf, 23 september 2021, «vernietigende analyse klimaatplan Timmermans amper klimaatwinst». (<https://www.telegraaf.nl/nieuws/419610665/vernietigende-analyse-klimaatplan-timmermans-amper-klimaatwinst>)

² Prof. dr. Christian Henning (Universität Kiel) en dr. Peter Witzke (EuroCare, Bonn), 9 september 2021, <https://www.uni-kiel.de/de/universitaet/detailansicht/news/199-farm-to-fork>

Een andere belangrijke kanttekening is dat de studie de prijsstijgingen heeft berekend op basis van eigen hypothetische condities, zoals dat de landbouw onder het Europese emissiehandelssysteem zou vallen waar de sector voor 100 euro per ton CO₂ emissierechten zou moeten betalen voor alle broeikasgasuitstoot en dat de import van soja, belangrijk voor diervoer, compleet verboden wordt. Deze aannames zijn niet realistisch omdat ze geen onderdeel uitmaken van de klimaatplannen van de Europese Commissie zoals gepresenteerd in het Fit-for-55 pakket of de Boer tot Bordstrategie. Desalniettemin, zijn de analyses met de hiervoor gemaakte kanttekeningen nuttig, omdat ze bijdragen aan inzichten over de mogelijke kosten voor de consument, de positie van de boer en de EU agro-handelsbalans.

Vraag 3

Deelt u de mening dat voedsel betaalbaar moet zijn en blijven? Zo ja, deelt u dan ook de conclusie dat deze prijsstijgingen onaanvaardbaar zijn?

Antwoord 3

Ik deel uw mening dat voedsel betaalbaar moet blijven. Dat laat echter onverlet dat de reële maatschappelijke kosten van de voedselproductie hierin tot op zekere hoogte verdisconteerd zouden moeten zijn.

Vraag 4

Gaat u deze prijsstijgingen voorkomen, bij voorkeur door de EU-klimaatplannen naar de shredder te verwijzen? Zo nee, waarom worden de burgers keer op keer gepakt voor onbetaalbare en onhaalbare klimaatgekte?

Antwoord 4

Zie de antwoorden op vragen 2 en 3.

Vraag 5

Wat vindt u ervan dat deze EU-klimaatplannen zullen leiden tot de kaalkap van bossen voor nieuwe akkers? Doet u dat niet denken aan het drama dat biomassa heet, waarvoor complete (oer)bossen worden gekapt, zoals in Estland en Letland, om in Nederlandse centrales op te stoken?

Antwoord 5

Ik deel uw zorgen over de EU-klimaatplannen niet. De EU-klimaatplannen streven er onder andere naar om in 2030 3 miljard extra bomen aan te planten en bestaand bos te behouden en beter te beschermen. De studie focust zich alleen op een klein gedeelte van de van Boer tot Bord strategie en houdt geen rekening met de andere klimaatplannen en de effecten daarvan op landgebruik. Daarbij wordt uit de studie niet duidelijk wat de invloed is van de hypothetische conditie "soja importverbod" op de vraag naar meer akkerbouwgrond in Europa en waarom boskap noodzakelijk is om aan de vraag naar akkerbouwgrond te voldoen. De indicatie van deze studie geeft wel reden om alert te zijn op de mogelijke gevolgen van landgebruik.

Vraag 6

Deelt u de conclusie dat dit klimaatbeleid de natuur niet beschermt, maar juist vernietigt en onmiddellijk moet stoppen?

Antwoord 6

Nee, deze conclusie deel ik niet. De EU Green Deal zorgt juist met haar «Fit for 55» pakket en de EU-biodiversiteitstrategie voor betere natuurbescherming en synergie tussen klimaatmitigatie en het versterken van biodiversiteit. Hierover bent u op 17 september jl. (Kamerstuk 22 112, nr. 329) en 10 juli 2020 (Kamerstuk 22 112, nr. 2897) geïnformeerd.

Vraag 7

Klopt het dat het hoofddoel van klimaatbeleid, waaronder de EU-Green Deal, CO₂-reductie is? Hoe kan het dan dat uit de genoemde studie blijkt dat de plannen voor de landbouw, mede als gevolg van de kaalkap, nauwelijks leiden tot een mindere CO₂-uitstoot?

Antwoord 7

Het hoofddoel van klimaatbeleid is het tegengaan van de opwarming van de aarde door de emissiereductie van broeikasgassen. De genoemde studie heeft niet naar de EU-klimaatplannen gekeken. Op 17 september 2021 bent u over de EU-klimaatplannen geïnformeerd in de brief Beoordeling van het Fit-for-55-pakket van de Europese Commissie (Kamerstuk 22 112, nr. 329) en de bijbehorende BNC-fiches. De voorgestelde EU-klimaatplannen moeten leiden tot een netto-emissiereductie van ten minste 55% in 2030 ten opzichte van 1990 wat een noodzakelijke stap is op weg naar klimaatneutraliteit in 2050 in de EU. Daarnaast zal de Commissie binnenkort met een mededeling komen over de wijze waarop zij koolstofvastlegging in bodems en bossen wil gaan reguleren en stimuleren, naast het feit dat ernaar gestreefd wordt om 3 miljard extra bomen in Europa aan te planten. Verder zijn er in de het voorstel voor aanpassing van de Richtlijn Hernieuwbare energie (RED) ook voorstellen opgenomen om de duurzaamheidseisen voor gebruik van biomassa aan te scherpen. Deze voorstellen kunnen op steun van NL rekenen.

Vraag 8

Deelt u de conclusie van prof. Henning dat de klimaatplannen «niet kostenefficiënt» en «niet klimaateffectief» zijn? Deelt u bovendien de mening dat dit geen klimaatbeleid is, maar wanbeleid dat burgers de (energie)armoede in stort?

Antwoord 8

Deze conclusie deel ik niet. Zoals hierboven beschreven heeft de Duitse studie alleen gepoogd de effecten van de van Boer tot Bordstrategie in beeld te brengen en niet het bredere EU-klimaatbeleid. Verder plaats ik kanttekeningen bij de gekozen hypothetische condities en de beperktheid in reikwijdte van hetgeen de studie aan van Boer tot Bordstrategie-maatregelen doorrekent. Het Nederlandse uitgangspunt is dat de klimaattransitie alleen op draagvlak kan rekenen als deze voor iedereen betaalbaar is en blijft. Daarom richt de Nederlandse aanpak zich op een zo kosteneffectief mogelijke transitie, waarbij negatieve sociaaleconomische effecten zoveel mogelijk worden geadresseerd door middel van algemeen sociaal beleid.